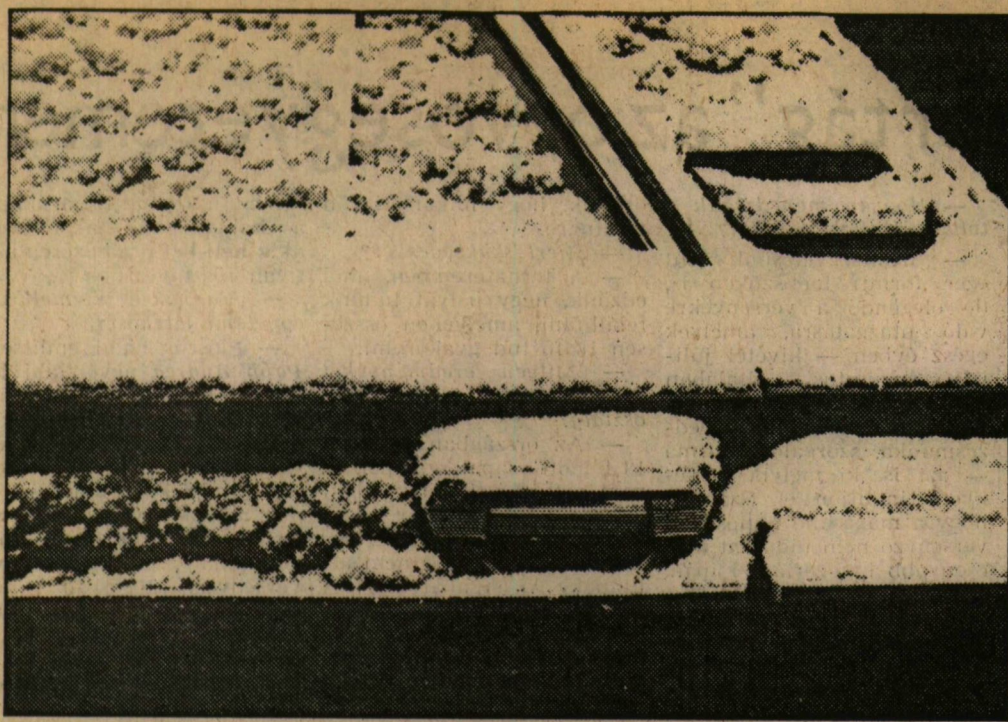

Tél (Somogyi Levente felvétele)

Rossz útra tévedt a csavargó komikum

„Végül eszembe jutottak azok a kis angolok fekete bajuszukkal, bambusz sétabotjukkal, testhez álló kabátjukkal, hisz oly gyakran láttam őket. Elhatároztam, hogy ezeket fogom utánózni” — így nyilatkozott Charles Spenser Chaplin figurájának, Charlie-nak (franciáknál Charlot) a megalkotásakor. Charlie-ban a világ szeme elé állított egy olyan figurát, akinek megjelenése magában hordozza az egész chaplini komikumot.

Előttünk áll egy koldus, aki állandóan előkelőnek akar látszani, akinek hiúságát kis bajusz, gavalérságát sétatálcája szimbolizálja. Ehhez társul ormótlan cipője, s formátlan nadrágja, melyek az étellel teli csavargó ügyetlenségét hordozzák. Már csak a névadó van hátra, Charlie-ra keresztelt magát, ezek után megpörgeti sétabotját, s gyalog elindul a Keystone-stúdióba, ahol megteremti a

chaplini komikumot: Sajátos ötvözet ez, hatása összetett. A vizuális látvány és az átliraizált belső dráma összeolvadásából keletkezik.

Charlie a szökevény című filmben Charlie a balkonon egy lány társaságában fagyaltot fogyaszt. Egy emelettel lejjebb jól öltözött, kövér, gazdag hölgy ül. Charlie szórakozottságában észre sem veszi, hogy a nadrágján lecsúszó fagyalt az alattuk ülő nyakába hullik. Az felsikolt, átkozni kezdi a csavargót. A néző Charlie-iránti rokonszenve a gazdag ember kinevetésével párosul, ezt a két lelki motívumot pedig képi megfogalmazás fogja össze. Vagy egy másik példa a Modern idők híres jelenete: a munka útjében, a lélekölő hajszára a teljes örületbe kergeti Charlie-t, aki vadul táncolni kezd, csavarnak nézi a nők gombjait. Képileg rendkívül mulatságos ez az incidens, melynek háttérében ott van a szolgaságra készített lélek örülete. A két tényező eb-

ben a jelenetben is összeolvad; az örület ad energiát a burleszkjelenet hatásos kidolgozásához.

Chaplin komikuma világ-hódító útra indult filmjeiben, és más filmjeiben. A csavargó komikum itt-ott feltűnik egy-egy pillanatra, keresi gazdáját, időnként úgy érzi, megtalálja (Jaques Tati), aztán kiabándulva tovább száguld. Ma már egyre kevesebb a tanulni vágyó. Helyettük egyszerű bohócok, kényszeredett mozgású, filmvígjátéki szerepre megszerzett balekok lépnek be a mester ajtaján. A modern aranylázban a kidolgozatlan, eredetietlenség, s természetesen a pénz uralodik.

Chaplin azóta is várja barátait (az Aranyláz híres jelenete). Elalszik. Álmából kopogtatás riasztja fel, de nem a barátai jöttek, csak egy öszvér áll az ajtóban.

Chaplin alszik és vár. Vár a csavargóra.

ÖRDÖG OTTÓ

„Békeszép időről...”

Marika néni...

Már a név hallatán is látom sok emberen a találkozás örömet. *Csonka János-nét*, mindenki Marika néni-jét néhány hónapja már csak alkalmanként buszmegállóban, vásárláskor vagy unokájával útban az iskola felé látjuk.

Megszerettük, s most hiányzik a közelsége. 24 évet töltött a Békében, volt pénztáros, csapos, leszedte az asztalokat, díszítette, melegebbé varázsolta ezt a helyet.

Beszélgésünk közben nézegetem a ballagási meghívókat, táviratokat, miket ez idő alatt kapott. A címzettek között: „A Béke bisztró királynőjének”. Régóta érzem azt, hogy Cseh Tamás „Világ mamikája” nem kitálat személy. Vagy ha kitálat is, de létező. Ha készülne egy tabló a Szegedről elszármazott alkotó értelmiségéről, a felső sorba sokan odatennék Marika néni fényképét. 62. januárjában jött a Békébe, ami akkor még diákterem volt. 64-ben ilyen formában bezárt a „Béke tanszék”, majd 66-ban bisztróként megnyitott. Ekkor még reggeliztetés is volt.

„Sok diák járt ide a kezdetől. 10 órakor jöttek át kávézni, aztán ebéd után ki fröccsöt, ki sört ivott. Akkor még orvosegyetemisták is jártak ide. Mindig nagy csatározás volt itt az orvosok és a jogászok között. Aztán az egyetemről, meg a főiskoláról is jártak még sokan. Ha itt ebédelték, mindig megkérdeztem tőlük: izlett az ebéd, jó volt a koszt? Ha nem hiszed el, mennyire hálásak voltak az ilyesmiért! Ha nem volt csak

egy kis pénzük, vettek a boltban valami ennivalót és itt fogyasztották el. A szakácsok mindig hozzáam jöttek, hogy küldjem el őket, mert rám hallgatnak. Ha nagy volt a forgalom, akkor más hangnemen, tölem nem vették rossz néven ezt. De ha nem voltak sokan, akkor ott tanultak egész délelőtt az asztaloknál. A lányok rendesek voltak, ők csak kávéit ittak, más csak akkor ha vizsga volt. A fiúk meg, mikor mennyi pénzük volt, vagy hogyan alakultak a dolgaik. Ha egy diákról tudtam, hogy rendes, de valamiért szomorú volt és leitta magát, én felköltöttem, megmosdattam, simogattam az arcát és szóltam a barátainak, hogy kísérjék haza. Ha nem volt pénze hazautazni, adtam egy százast, de sohasem csalódtam bennük, mert mindig megadták. Lenézik sokan azokat a „csöveseket” is, pedig nekik is jó lelkük van. Én a „Pápanak” is nemegyszer adtam levést, ezt azt, ha látam, hogy nem evett, de volt úgy, hogy másnak adta, ha az éhesebb volt nála. Hát így volt ez... Békeszép időről sokat lehetne mesélni. Volt olyan is, hogy a főiskolán tartottak évzárót. Ekkor volt olyan is, hogy mi sütöttünk ránított szeletet és vájdlingban átvittük a díszterembe. Ott megterítettünk és felszolgáltunk, utána meg ott maradtunk együtt mulatni a gyerekekkel meg a tanárokkal. Ballagáskor mi leptük meg a diákokat, minden ballagót egy féldecivel kínáltunk meg. Három litert osztottunk szét. Volt olyan is, hogy szerenádokat adtak egy

alkalommal a „Béke tanszék” előtt. Mint a fűszálak, úgy álltak ott az ablak előtt és énekeltek. Vannak itt ballagási meghívók is. 70-ből, 78-ból, de sokat már nem is talállok meg. Ezen a fényképen egy algériai orvos van, egy hajdúszoboszlói tanárnő, meg egy másik tanár és egy népművelő.

Ez a kép itt készült a Béke előtt. Sok ilyen barátságából lett szerelem, sőt házasság is. Van itt esküvői meghívó is, egyszer el is mentünk egy ilyen „gyerekem” meghívására a Hágiba is. Faragó Laura is többször volt a lakásunkon. Volt, hogy nyaralni hívtak a szüleihez, és egyszer gyűjtöttek is pénzt arra, hogy engem elküldjenek üdülni. Adtak abba diákok is, de még azok is, akik italon kívül másra nemigen költenek. Ötvenöt évesen nyugdíjba mentem, két hete sem volt még, hogy eljöttem a „Béke tanszékéről”, mikor olyan hírek kezdtek járni, hogy öngyilkos lettem. Hát nem lettem az. Hiányzik az a társaság, de meg kell békélni ezzel. Ha az utcán járok, rám köszönnek, kérdezik, hogy vagyok, beszámolnak sorsukról. Egyikből orvos, másiból költő, harmadikból újságíró vagy népművelő lett. Ilyenkor sok szép emlék jut eszembe, s ha ott lennék a pult mögött, tudnám fejből, kinek öntsem a fél rumot, kinek a kávé vagy a sört. Nevekre nem nagyon emlékszem én. Azt tudom csak, hogy melyik a Pista, Tibi, Jancsi, Sanyi.

Így maradtak ők az emlékezetemben, s talán én is az övékben...”

TARNÓCZI LÁSZLÓ

Az Európa Kórusban, Hollandiában

2. rész

Megerkezünk. Csaknem egynapos utazás után már Hollandiában robog velünk a vonat. Hamarosan Utrecht-átszállás. S hogy milyenek a holland emberek? Egy idős úriember minden különösebb felkérés nélkül tájékoztat minket a csatlakozó vonatról (honnan indul, mikor, mennyi időnk van az átszállásra stb). Segít áticipelni a csomagokat. Mig mások egy lépést arrébb nem tennének, amikor le akarunk szállni.

Rotterdam, XII. 27. Lekészálódunk a vonatról. Még arra sincs időnk, hogy azon töprengjünk, vajon kik és mikor jönnek értünk, amikor ismerős arc tűnik fel és egy jól ismert kedves hang örömteli üdvözlését halljuk. Marc-kal még Visegrádon barátkoztunk össze. Vele van a „fogadásunkra” Leo, a titkár, akivel a kapcsolatot tartottuk. Már ismerősként köszönt. Herman is segít a csomagoknál.

XII. 27-én 1/2 3 órákor már az első próbára igyekszünk, s titkon Péterért izgulunk. A régi ismerősök (akikkel két hónappal korábban, Visegrádon találkoztunk először) szó szerint kitörő örömmel fogadnak, s a számunkra ismeretlen tagok is barátságosan, kedvesen. Erre a körustalálkozóra Magyarországról csak mi, szegediek érkezünk. Sokan ismertek viszont egy-egy magyar körust, néhányan jártak már Magyarországon, mindannyian szeretnének eljutni hozzánk.

A társalgás sok nyelven: németül, angolul, de flamandul és franciául is folyik. Sőt, előfordulnak magyar szavak is (nemcsak az, hogy paprika, pálinka, gulyás!) Közben megtudjuk: 65-en vagyunk, tizenhárom országból: Liechtensteintől, Franciaországból, Törökországból, Jugoszláviából, Belgiumból, Hollandiából, Finnországból, a Német Szövetségi Köztársaságból, Norvégiából, Svédországból, Magyarországról és Olaszországból.

Péter körül mindig bonyodalom van. XII. 28. A délelőtti próbán megbeszéljük az egyik holland résztvevővel — ő egyben kedves meghívónk is —, hogy kimegyek vele az állomásra Péter elé. Kocsival megyünk, mert úgy gyorsabb — mondta Theo, s már szálltunk is be. Még nem tudtam mire vállalkoztam. Közös barátunk ugyanis nem ismerte azt a kisvárost. Néhány kisebb-nagyobb kitérő után mégis sikerült megtalálnunk az állomást (illetve állomásokat, mert abból volt bőven), Pétert persze nem. A visszafelé vezető út sem ment zökkenőmentesen. Tudniillik a sétálóutca emberforgatagában kötöttünk ki. Megúsztuk — mi is és a járókelők is. Másodszori próbálkozásunk már majdnem sikeres volt. Az állomást azonnal megtaláltuk, viszont Péter nem volt sehol. Mire visszaértünk a szállásunkra, addigra Péter már bent ült a próbán. — Ó Hága felől jött... Most már együtt volt a gárda.

A programunk: minden nap 9—13, 14—18 és 19.30—22 óra között próbát tartottunk. Közébe egy-egy felőrást kávé-tea szünet. (Igen,

nem elírás! Nem cigaretaszüneteket tartottunk!) Ettől a napirendtől csak a koncertek idején és szilveszterkor tértünk el.

A szilveszter. Ezt el kell mesélnem! Az asztalokon gyertya és spirituszfőzők égnek. Halkan zúg a forró, fűszerezett ola). A tányéroknaál a kés és villa mellett hűstű, középen, tálcán: húsgombócok, húskockák — különféle állatokból. Kisebb tálakban a kőretek és a mártások. A poharakban vörösbör — amivel a szomszédos templom papjai ajándékoztak meg bennünket. A társaság halkan beszélget a vacsora előtti, esti koncertről. Lassan fokozódik a hangulat. Majd Fritz, az első karmester mond „pohárköszöntőt”, ezután Marc — mindannyiunk nevében. Már fölálltunk az asztaloktól és kisebb csoportokban elkezdődött az újévi koccintás. Még csak 11 óra. Megjelenik Kurt, a kiváló „kontra A” basszus, kezében egy kanocsó bor. Az új évre, jó koncertet kívánva kortyolgatunk. Még nincs éjfél, amikor mindannyian ott állunk körben, a szűk előtérben. Kéz a kézben, és énekelünk. Arról énekelünk, hogy: We shall sing in peace same day... (Békében fogunk énekelni egy nap...)

Így talál minket az éjféli. Kis csoportunk elénekeli a magyar Himnusz és boldog új esztendő kívánnak egymásnak. Majd Happy New Year! felkiáltással bekapcsolódunk a társaság üdvözlő körmenetébe. Több mint fél óra szükséges, hogy mindenkinek elmondjuk jókívánságainkat. Ezalatt az idő alatt megközelítőleg 5860 puzsi csattan. Fejenként legalább 180! (Percenként tehát 6 puzsi!)

Előkerülnek a karmesterek is. Valaki kitalálja, a többiek utána csinálják: sorakozó a karmesternél — új évet kívánni! Emelkedett a hangulat. Így telt el a mi szilveszterünk.

A próbák. A próbák hangulata sem volt külön. A kemény munka közben hol valamelyik karmesteren, hol valamelyik körustagon derültünk. De keményen dolgoztunk. Három nap alatt 12—14 különböző hangvételű — Bach, Brahms, Britten, Bruckner, Sweelinck stb. — művet, koncertre készen megtanulni igen nagy figyelmet kíván. Ráadásul a karmesterek utasításait angol és német nyelven közölték, mely nyelvek legtöbbünknek nem anyanyelve. A tanulás, a koncertek nem sikerülhettek volna, ha nem jó kottaolvasók, stabil hangú, kiváló énekesek a résztvevők. Természetesen azért nem ment semmi csak úgy, ránézésre. Akadtak problémák, de a nehézségeken túljutottunk. A próbák szünetében pedig volt időnk beszélgetni, új ismeretséget, barátságot kötni, tervezgetni, levelet írni — és természetesen énekelni. Vagyis énekelünk reggel-este, éjjelnappal.

Bár éjjel mást is csináltunk, például hőembert építettünk a frissen esett hóból. És mit csináltunk, amikor készen volt? Hát énekelünk „neki” altatót! Azután meg hógolyóztunk. No azért néhány órát aludtunk is.

(Folytatjuk)

MAYER ILONA

Egy szelet

A vers születése

— Sose' érünk haza! — terjeszté a rémhirt Ellenzéki Bölcsész, miközben a Komárom és Komárom közt veszteglő vonat ablakából a tájat sietett szemügyre venni. Nem látott jóformán semmit, pedig Kelet felől immár a pirkadat első jelei mutatkoztak.

— Te mindig rosszfélé tekingetsz! — mordult rá barátja Kormánypárti Bölcsész, akinek orcáján a szokásos felhőtlen optimizmus helyett csak némi (álom)ittasságot lehetett felfedezni.

— Ne veszekedjete! — csattant fel Toler Anci erotikus hangja, melynek hatása felért egy sajtó-helyreigazítással. A vita ugyanis — utazás módszerekkel — tovább folytatódott. (Ld. még: aknamunka.)

— Igazad van! — akarta belopni magát Ancika szívébe ezzel az átlátszó trükkkel K. Bölcsész. — Veszekedés helyett hányjuk-vessük meg inkább az ország dolgait! — indítványozta.

— Melyik országot? — tett keresztre egy kérdést E. Bölcsész, félreérthetetlenül arra célozva, hogy vonatuk jelen pillanatban a híd szerepét tölti be. Vagy a híd a vonat?

A horizont közben egyre világosabbá vált — mondhatnánk: erőteljesen hajnalodott —; azonban vastag köd telepedett a tájra, beleértve a Dunát is. A Magas-Tátrát megjárt sítáborozók egykor lelkes csapata átmenetileg a csüggedtség állapotjába esett. A két Bölcsész belefáradt az állandó tartalmatlan vitába, Toler Anci még nem döntötte el, hogy melyikük vállán szenderedjen el; Jog Ász mindhiába tette tűvé pálinkásbutykosáért bőrdíjait, sehol sem találta; nője; az ugyancsak jurátushallgató Devi Ancika pedig egy divatos punk-szám dudorálásával próbálta jobb kedvre hangolni deltás szerelmét. Mindannyian — persze csak magukban — dr. Nempolitiz Állók barátjukat irigyletek, akinek családi kapcsolatai révén módjában állott még egy turnus erejéig kint maradni, ráadásul idegtépő vonatkozás sem várt rá, lévén kocsija, s lévén annak tartályai telis-teli fagyálló folyadékokkal. (Nagy szó ez manapság.) Szóval a hangulat már-már egy politikai gazdaságtan szeminárium fagyosságával kezdett vetekedni, amikor is végre meglódult a vonat, hogy kisvártatva begördülhessen a komáromi vasútállomásra. A társaság kedélyállapotjára igen pozitív hatást gyakorló eseményt a mindig halkszavú, szerény Analfa Béla a következőkben foglalta össze, gondosan ügyelve a szótagszámra:

— Alfa, béta, delta, gamma; de jól érzem magam ma! Csupán a kialvatlansággal magyarázható, hogy a talpig értelmiségi társaság egyetlen tagja sem vette észre: az alapvetően trocheikus lejtésbe egy jambusz is becsúszott. Pedig a jambusz, emelkedő versláb; tehát az optimizmus előhírnöke.

-andi

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem, a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola MSZMP és KISZ-bizottságainak lapja

Felolós szerkesztő:

GRÓF RÓZA

Szerkesztőség: 6720 Szeged, Dugonics tér 12. Telefon: 12-119 Megjelenik havonta kétszer Ára: 2,30 forint. Előfizetési díj egy évre 36,80 forint Terjesztik az intézmények KISZ- és szakszervezeti bizottságai Kladja a Csongrád Megyei Lapkiadó Vállalat Szeged, Tanácsköztársaság útja 10. sz. 6740 Telefon: 12-633, Telefax: 82-282

Felolós kiadó:

Kispál Antal igazgató

Szegedi Nyomda Szeged, Bajcsy-Zsilinszky u. 28. 6720 1986. II. 19. — 443 — ISSN: 0230-791X

Felolós vezető:

Dobó József igazgató